

Básnické vyjadřovací prostředky

- říká to to co to říká, ale pěkněji

1) Pojmenování přímá:

- *Epiteton* - *konstans* = ustálený (*širé pole*) = přívlastek který se obecně často používá u toho slova v tom díle
  - *ornans* = zdobný (*růžový večer, večerní břeh*) = další přívlastky, často ten verš nějak silněji emočně ozdobují nebo zkrášlují; "ostnatá láska"
- Epiteton - básnický přívlastek = přívlastek který je nějak básnický ozvláštněn (viz druhy epitetonu výše)
- *přirovnání (bílá jako snih)*
Přirovnání je jasné, "jako" je tam vždy
- *pleonasmus* = užití nadbytečných slov (*modravý blankyt, poslední derniéra, magické kouzlo*) Více slov stejného významu. Modravý blankyt (blankyt = modrý). Poslední derniéra (derniéra = poslední představení, takže poslední poslední představení)
- *kontrast* (*život × smrt, světlo × tma*)

Může to být i mnohem komplexnější kontrast. e.g. Vánoční doba x zkoušky

2) Pojmenování nepřímá – obrazná = TROPY - tady jde o přenesení významu, může být složitější je objevit

- ❖ *metafora* = obrazné vyjádření na základě vnější podobnosti vnímané smysly (*bledá tvář lůny, perly rosy, stříbrný vítr*)
Vnější podobnost zahrnuje cokoliv co vnímám smysly - jak to vypadá, voní, zní, atd. Např. stříbrný vítr, stříbro cinká, kvůli větru věci cinkají, takže jsou podobný.
Např místo "špičaté skály" máš "jehly skal"
- ❖ *metonymie* = obrazné vyjádření na základě vnitřní podobnosti (*snít celý talíř, čist Nerudu*)
Vnitřní podobnost se zakládá na znalosti, na něčem co vím

- ❖ *personifikace* = zosobnění (*o láске šeptal tichý mech,*)
Věci neživé mají vlastnosti živých (kvetoucí strom lhář lásky žel)

- ❖ *oxymóron* = spojení nespojitelného (*zbortěné harfy tón, umřelé hvězdy svit, svítání na západě*)
Spojím věci který nedávají smysl; horký led, bílá tma, atd.

- ❖ *synekdocha* = přenos významu mezi částí a celkem (*stůj, noho, posvátná místa jsou, kamkoli kráčíš*)

Když část celku zastupuje ten celek, např nikdo ještě neviděl > žádné oko nevidělo

Nebo naopak, celek zastupuje části > celé město se seběhlo (části toho města > občané)

- ❖ *synestezie* = záměna různých smyslů při pojmenovávání určitého jevu (*černé ticho, pálivá řeč*)

Černé ticho (černá je zrak, ticho je sluch, nejde to do sebe)

Pálivá řeč (pálivá je chuť/hmat, řeč je sluch)

- ❖ *perifráze* = vyjádření opisem (*kdo v zlaté struny zahrát zná, až bude růst nad mnou tráva*)

- ❖ *hyperbola* = nadsázka

- ❖ *eufemismus* – zjemnění významu (*odešel na věky*)

umřel > odešel

dysfemismus – zhrubnutí výrazu (*zchromlé pařáty panovníků*)

3) Figury:

- ❖ *epizeuxis* – opakující se slova v jednom verši (*jak v objetí by níž a níž*)

- ❖ *anafora* – opakující se slova na začátku versů (*Čí vinu příští pomstí den? / Čí vinou kletbu nesu?*)

- ❖ *epifora* – opakující se slova na konci veršů
- ❖ *epanastrofa* – opakující se slova na konci jednoho a na začátku druhého verše (*ó moře, čím je ti mé hoře, / mé hoře za vlastí a přáteli*)
- ❖ *aliterace* – opakování stejné hlásky nebo skupiny hlásek v začátku po sobě jdoucích slov (*Nade mnou kolo – kůl – kostlivec – lebka bledá* K. H. Mácha).
- ❖ *gradace* = stupňování (*temná noc, temnější mně nastává*

4) Řečnické figury:

- ❖ *apostrofa* = oslovení věci nebo nepřítomné osoby (*Hynku! Viléme! Jarmilo! Kde je, smrti, tvé vítězství?*)
- ❖ *řečnická otázka*

Otázka na kterou se neočekává odpověď.
- ❖ *inverze* = změna slovosledu

Velmi častá. Většinou proto aby se básničky rýmovali
- ❖ *elipsa* (výpustka)

Vypuštění slova aby to sedělo do rytmu, “však čtenář si to domyslí”.

“Maminčin smích, tak radostný” (vynecháno ”byl”)

5) Zvukové prostředky:

- *zvukosled* = pravidelné opakování stejných hlásek ve verši (*bílých kví se šatů stín*)
“at’ to dobře zní”
Když jsou všechny hlásky na začátku tak je to aliterace
- *zvukomalba* = napodobení zvuku slovy (*nocí řinčí řetězů hřmot*)

Tady můžou být kdekoli, napodobení zvuku který má smysl v té básni